

La literatura no coneix fronteres

Edició de
Carles Torner i Jan Martens

Autors
Ginevra Avalle, Jennifer Clement,
Peter McDonald, Rachel Potter,
Carles Torner, Laetitia Zecchini

Galaxia Gutenberg

pen
INTERNATIONAL

P.P.E.N. Club
poet playwright editor novelist

as no centre, where well-known writers of both sexes can
visitors from abroad can hope to find them. A dinner-club
to meet socially without being under any obligation to
qualifications for membership are:- A book of verse published
by or American firm. A play produced by ~~a London or New~~ *any well-known*
in the past or present of a well-known paper or magazine.
by a well-known London or American firm *or continental*
contribution 5/- yearly, which money shall be used for stationery
and other expenses. Each member shall pay his own dinner-bill
the Florence (4/-) is suggested
on Tuesdays at eight o'clock at ~~an inexpensive restaurant~~
line shall telephone (7609 Hampstead) to the secretary
The first dinner Feb 4; then every Tuesday
committee shall consist of six members, who shall be elected
at a yearly general meeting. If for any reason a committee
resign, the committee shall elect another to take his
national committee shall also be formed
shall be allowed to bring visitors; but these visitors
playwrights, editors, novelists, or persons of distinction,
please themselves on the matter
~~will not~~ be expected to wear any particular sort of dress
~~themselves in the matter~~. No formal speeches shall be made
members of the club shall be made as comfortable as if they
at home.
communications should be addressed :- Secretary of the P.P.E.N.
10, Grafton Road, London, N.W.8. and shall contain a stamped, and
reply.

Pròleg

El PEN ha ajudat escriptors que, per explicar la veritat, s'han arriscat a perdre la família, la pàtria, el mitjà de subsistència, la llibertat i, massa sovint, la vida. Això significa que el PEN treballa en molts àmbits per protegir el coneixement de tota mena. I aquesta tasca, tant en el passat com en el present, és extraordinària.

Fundat per promoure l'amistat, la cooperació i l'intercanvi intel·lectual entre els escriptors, actualment el PEN és l'associació literària més gran i més antiga del món, defensora de la traducció i dels drets lingüístics. Avui, com abans, el PEN considera que la literatura té un paper fonamental en el desenvolupament de la comprensió mútua, el diàleg i el debat pacífic. La frase inicial de la Carta Fundacional del PEN fa referència a aquest ideal: «La literatura no té fronteres i s'ha de mantenir com una divisa comuna entre els pobles malgrat les convulsions polítiques o internacionals.» Tot i que al principi el PEN només representava «poetes, dramaturgs, assagistes, redactors i novel·listes», el ventall de socis ha crescut prou per incloure una interpretació més àmplia de la paraula 'escriptor' i ara també acull editors, traductors, bloguers, acadèmics i periodistes. El PEN treballa per protegir la llibertat d'expressió i per honrar l'experiència transformadora de la literatura i de l'art d'explicar històries.

Des de la lluita contra la crema de llibres i la persecució dels escriptors a l'Alemanya nazi fins al suport dels escriptors dissidents durant la Guerra Freda i la campanya a favor dels escriptors empresonats a la Xina actual, el PEN ha treballat per combatre tota mena de censura i d'auto-censura. Aquest llibre explica la història dels socis del PEN d'arreu del planeta que creuen en una responsabilitat personal que els empeny a ajudar-se els uns als altres, a preocupar-se d'un desconegut, a desafiar els governs repressors i a fer la vetlla davant de les presons.

No es pot saber amb exactitud quants escriptors ha salvat o ajudat el PEN durant aquests cent anys, però és indubtable que sense el PEN el món seria encara més fràgil i menys esperançador. Un dels primers casos del PEN va ser el del poeta i dramaturg Federico García Lorca, i per això el més just és començar aquest llibre sobre la història del PEN amb les seves paraules: «L'artista, i particularment el poeta, és sempre un anarquista, sense que sàpiga escoltar altres veus que les que afloixen dins seu, tres veus fortes: la veu de la mort, amb tots els seus presagis, la veu de l'amor i la veu de l'art.»

Jennifer Clement
Presidenta

“Un miracle d’amour”

Paul Valéry, 1925

“El nostre club, el P.E.N. Club, és econòmicament un organisme petit, però sosté una bandera immensa i esplèndida, la bandera de la llibertat de pensament i de debat.”

H. G. Wells, 1936

“La creença en la qual es basa el PEN no està amenaçada des d’una banda, sinó des de moltes. [...] Si podem mantenir viva al nostre país la mentalitat que fa que la persecució als jueus, els camps de concentració i la supressió de l’opinió ens siguin igual d’insuportables, estarem complint el nostre deure. Només hi ha una manera de fer-ho: insistint en l’excel·lència precisament de les idees que són odiades i escarnides pels Goebbels d’Europa.”

Margaret Storm Jameson, 1939

“Deixeu que cada home sigui l’exponent i l’encarnació d’aquest gran ideal de la pau mundial, per a la qual els escriptors estan posant els fonaments.”

Mahatma Gandhi, 1945

“Si em preguntéssiu si el PEN té una dimensió política, simplement us recomanaria llegir la seva Carta Fundacional. Allà ho trobareu tot.”

Heinrich Böll, 1971

“En un món en què cada cop es reprimeixen més les veus independents, el PEN no és un luxe, sinó una necessitat.”

Margaret Atwood, 1984

“En la llengua rau l’arma de resistència més potent.”

Rigoberta Menchú, 1996

“Tot i els problemes, els errors i els fracassos, crec que continua sent una associació moguda per l’esperança que un dia la tasca que intenta fer i que sovint aconsegueix deixi de ser necessària. No cal afegir que, per veure arribar aquest dia, necessitarem unes vides extraordinàriament llargues. Mentrestant tenim el PEN, aquesta associació que ens han llegat diverses generacions d’escriptors que no s’acontentaven amb l’èxit i la fama.”

Arthur Miller, 2001

“Quan un altre escriptor en una altra casa no és lliure, cap escriptor no és lliure. Aquest és l’esperit que conforma la solidaritat del PEN, dels escriptors d’arreu del món.”

Orhan Pamuk, 2006

“He tingut una relació llarga i íntima amb el PEN, tant aquí a Anglaterra com als Estats Units, i recordo prou bé que quan necessitava el que pot fer el PEN, el seu suport aquí, als Estats Units i a tot arreu, va ser enorme i meravellosament unànime, i per a mi va significar moltíssim.”

Salman Rushdie, 2007

“La llibertat d’expressió és el fonament dels drets humans, l’origen de la humanitat i la mare de la veritat. Escanyar la llibertat d’expressió és trepitjar els drets humans, ofegar la humanitat i suprimir la veritat.”

Liu Xiaobo, 2009

“El meu respecte per aquest organisme no té fronteres; el PEN ha estat valent, tan constant i ferotge en els seus esforços que és difícil ignorar el seu impacte arreu del món.”

Toni Morrison, 2011

“El dret a la llengua materna o a la llengua de la pròpia cultura no és cap privilegi que es pugui concedir o retirar a voluntat, sinó un dret humà. I el PEN és un dels seus defensors.”

Ngũgĩ wa Thiong’o, 2016

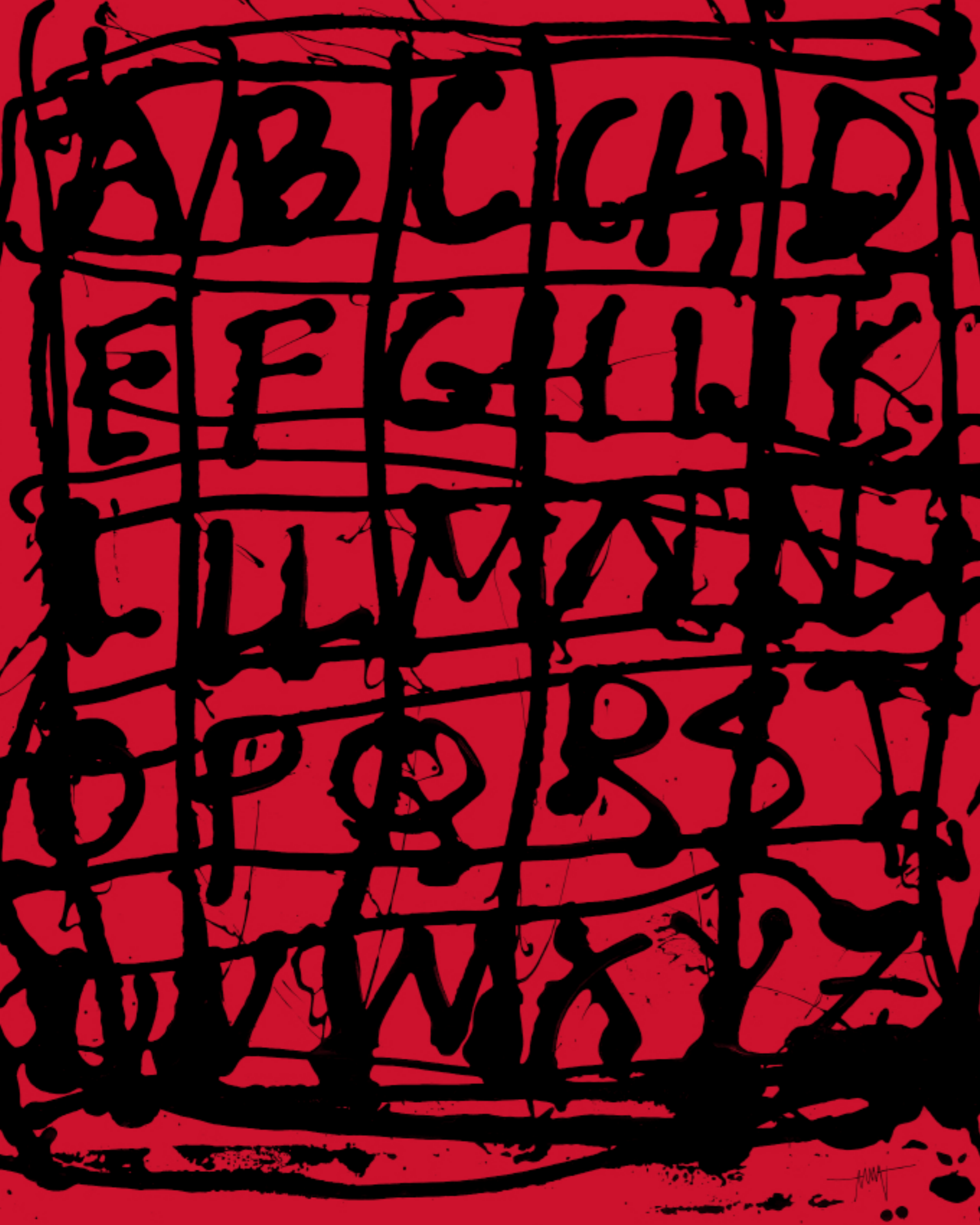
“Vull que sapigueu que les vostres cartes, que han fet que els telons d’acer esdevinguin insignificants i ineficaços, han omplert la meua cel·la minúscula de resistència, determinació i esperança... Saber que sou allà, com si féssiu companyia a un ocell engabiats, és més del que podria somiar dins d’aquesta cel·la.”

Nedim Türfent, 2019

“Vaig rebre el premi PEN/Oxfam-Novib el 2013, i aquell mateix any vaig rebre el premi Tucholsky del PEN Suec i el Pinter del PEN Anglès. Amb els diners dels tres guardons vam fundar una escola a Síria que va poder acollir i educar nens durant sis anys. Fins fa sis mesos, quan va ser bombardejada per les forces russes.”

Samar Yazbek, 2020

Orígens

El PEN va ser fundat a Londres l'octubre del 1921 per la poeta i novel·lista Catharine Amy Dawson Scott, que va reclutar una colla d'amics escriptors per crear el primer club londinenc on es podien reunir escriptors de tots dos sexes. Des del principi, els fundadors ja es van imaginar un club amb una seu a cada ciutat del món, i que tingués com a socis tots els escriptors internacionals importants. Aquests esforços expansionistes no van trigar a donar fruit. Cap al 1923, el PEN ja tenia seus a Nova York, a Ciutat de Mèxic i a la majoria de ciutats europees, i entre els seus socis d'honor hi figuraven W. B. Yeats, Rabindranath Tagore, Maurice Maeterlinck, Selma Lagerlöff, Maksim Gorki, Thomas Mann, Knut Hamsun i Alfonso Reyes.

El PEN va organitzar ràpidament les seves estructures i va establir unes normes. El seu primer Comitè Internacional, amb John Galsworthy a la presidència, es va reunir el febrer del 1922, i el seu primer Congrés Internacional anual va tenir lloc a Londres el 1923. Les seves ambicions internacionalistes van capturar la imaginació literària de la postguerra. El 1924 Galsworthy va descriure el seu anhel d'amistat a través de les fronteres com un «gran somni», i el 1925 Paul Valéry va proclamar que era «*un miracle d'amour*». Sense deixar d'insistir que el PEN no era cap organisme polític, els seus socis consideraven que era l'ideal per influir en «*les grandes questions vitales*», tal com ho va formular Thomas Mann. Al Congrés de Nova York del 1924 van acordar comprometre's amb la solidaritat literària internacional i al Congrés de Brussel·les del 1927 van aprovar els principis fundadors de l'associació. A mesura que el PEN s'ha anat escampant i ha anat canviant, aquests principis, segons els quals la literatura «no coneix fronteres» i «s'ha de mantenir com una divisa comuna» entre les nacions, han anat teixint la comunitat literària del PEN.

Cap a mitjan anys trenta, el PEN havia ampliat les seves xarxes molt més enllà d'Europa, amb seus a Johannesburg i a Ciutat del Cap el 1927, a Tel Aviv i a Buenos Aires el 1929, a Pequín el 1930, a La Paz el 1932, a Bagdad i a Bombai el 1933, al Cairo el 1934 i a Tòquio el 1936. Mentrestant, el PEN Índex, amb seus a Nova York, a Varsòvia i a Vínlius, va ser admès a l'associació el 1927 com a «entitat no territorial». L'expansió del PEN va generar nous debats i aspiracions. El 1935, Sophia Wadia, presidenta del Club Indi, va parlar del compromís del PEN amb la «igualtat» entre els escriptors, no en el «sentit de la identitat», tal com ho va formular ella, sinó «perquè els escriptors veuen el valor de les diferències», un èmfasi que s'adeia amb el desig d'altres seus d'utilitzar les xarxes del PEN per promoure els fruits de les tradicions literàries no occidentals o anticolonials.

Pels volts del 1931, els reptes a què feia front el club també havien canviat significativament. Aprofitant el seu estatus com a organització que representava tres mil escriptors internacionals, la seva «Crida a tots els governs» del 1931 exigia que els governs respectessin els drets dels escriptors empresonats per motius polítics o religiosos. La funesta realitat de l'exili forçat i de la persecució racial a l'estat alemany va provocar més declaracions. L'«Acord Canby» del 1933 va anunciar l'oposició del PEN a la persecució per motius de «prejudici racial», mentre que el 1934 l'«Acord Raymond» va establir que el PEN defensaria els drets a la llibertat d'expressió dels autors exiliats. Després de la guerra, la Carta Fundacional del 1948 va recollir les paraules d'acords i principis anteriors, però incorporava una nova clàusula sobre les responsabilitats de l'escriptor, pensada per combatre les conseqüències del discurs feixista descontrolat i de la propaganda d'estat. Mentre el món s'abocava a les tensions agudes de la Guerra Freda, el PEN faria front a les implicacions polítiques de la defensa dels drets i les responsabilitats dels escriptors.